

Listat Kombëtare të Kuqe në Republikën e Maqedonisë së Veriut

Kalli i qyqes; Neophron percnopterus; I rrezikuar
Autore të fotografive © Shutterstock / Allwean

Arritja e ruajtjes së biodiversitetit përmes krijimit dhe menaxhimit efektiv të zonave të mbrojtura dhe integrimi i biodiversitetit në planifikimin e përdorimit të tokës

Organizata e Kombeve të Bashkuara (OKB)
për mjedisin jetësor, në partneritet me
Ministrinë e Mjedisit dhe të Planifikimit
Hapësinor, e realizon projektin “Arritja e ruajtjes
së biodiversitetit përmes krijimit dhe menaxhimit
efektiv të zonave të mbrojtura dhe integrimi i
biodiversitetit në planifikimin e përdorimit të tokës”,
financuar nga “Global Environment Facility”.

Qëllimi i projektit është promovimi i ruajtjes së biodiversitetit në vend përmes tre komponentëve kryesorë:

1. rritjes së rrjetit dhe lidhjes së zonave të mbrojtura,
2. rritjes së efektivitetit të menaxhimit të biodiversitetit, dhe
3. integritimit të planifikimit të përdorimit të tokës dhe biodiversitetit

Të shprehur në emri të: Afër tregimit*
Autorë të fotografive © Institut për Rritjen e mjedisit nga Serbia

Promovimi i ruajtjes së biodiversitetit në Republikën e Maqedonisë së Veriut

Për shkak të ndryshimeve mbresëlënëse në karakteristikat e saj klimatike, topografike dhe gjeologjike, Republika e Maqedonisë së Veriut posedon një biodiversitet të pasur që i mbështet shërbimet shoqëruese të ekosistemit. Vendi përbën një pjesë të rajonit më të gjerë mesdhetar; ai paraqet pikën e tretë më të rëndësishme të biodiversitetit në botë. Për fat të keq, presionet mbi biodiversitetin po rriten për shkak të zhvillimit intensiv socialo-ekonomik brenda vendit në kombinim me proceset e tjera rajonale.

Efektiviteti i menaxhimit të biodiversitetit mund të përmirësohet në masë të madhe duke i përqendruar përpjekjet në speciet prioritare, të cilat zakonisht përzgjidhen në bazë të nivelit të rrezikimit të tyre, endemizmit, vlerës kulturore dhe faktorëve të tjerë. Lista e Kuqe e specieve të rrezikuara e Unionit Ndërkombëtar për Ruajtjen e Natyrës (International Union for Conservation of Nature – IUCN) është një mjet i njohur ndërkombëtarisht që e vlerëson rrezikun e zhdukjes së specieve dhe si i tillë mund të ndihmojë në priorizimin e specieve.

Brachynus dasypus - Măpak, Irizhikua
Autorele fotografice © Shutterstock / tanipho

Duke e lehtësuar procesin kombëtar të Listës së kuqe në vend, IUCN-ja i ndihmon partnerët e projektit për t'i rritur njohuritë për ruajtjen e biodiversitetit dhe për ta ndërtuar kapacitetin në radhët e specialistëve dhe krijuesve të politikave. Procesi i Listës së kuqe përfshin një vlerësim të disponueshmërisë së të dhënave për Listën e kuqe, trajnim të vlerësuesve për Listën e Kuqe, asistencë për menaxhimin e të dhënave dhe udhëzime për përgatitjen e Listave të Kuqe kombëtare për një numër grupesh taksonomike.

Kjo broshurë kontribuon në komponentën e dytë të projektit në dy mënyra. Së pari, ajo e prezanton Listën e Kuqe të IUCN-së, parimet e saj dhe përdorimet e saj, për të dhënë një pasqyrë të përgjithshme; dhe së dyti, ajo e potencon rolin që mund ta luajnë Listat e Kuqe kombëtare për ruajtjen efektive të biodiversitetit në Republikën e Maqedonisë së Veriut.

LISTA E KUQE E IUCN E SPECIEVE TË RREZIKUARA

Lista e Kuqe e IUCN e specieve të rrezikuara është në botë burimi më i plotë i informacionit mbi statusin e ruajtjes globale të kafshëve, kërpudhave dhe specieve të bimëve dhe lidhjet e tyre me vendet e jetesës. Qëllimi ynë është të përshpejtojmë veprimet për ruajtjen e biodiversitetit duke ofruar informacion dhe analiza për speciet e ndryshme në botë, duke përfshirë kërcënimet, statusin e popullsisë dhe tendencat.

“Lista e Kuqe e IUCN është një thirrje për zgjirim, duke na kujtuar se bota jonë natyrore po bëhet gjithnjë e më e ndjeshme. Ne e dimë se ruajtja efektive mund të japë rezultate të jashtëzakonshme, duke kursyer speciet nga zhdukja dhe duke siguruar mjete jetese për komunitetet lokale. Bashkësia ndërkombëtare duhet urgjentisht të rritë përpjekjet për ruajtjen e llojeve nëse dëshirojmë të sigurojmë këtë larmi interesante të jetës që na mbështet, na frymëzon dhe na mahnit çdo ditë.”

Inger Andersen, Drejtor i Përgjithshëm i IUCN – Unionit Ndërkombëtar për Ruajtjen e Natyrës.

Rreth Listës së Kuqe të IUCN

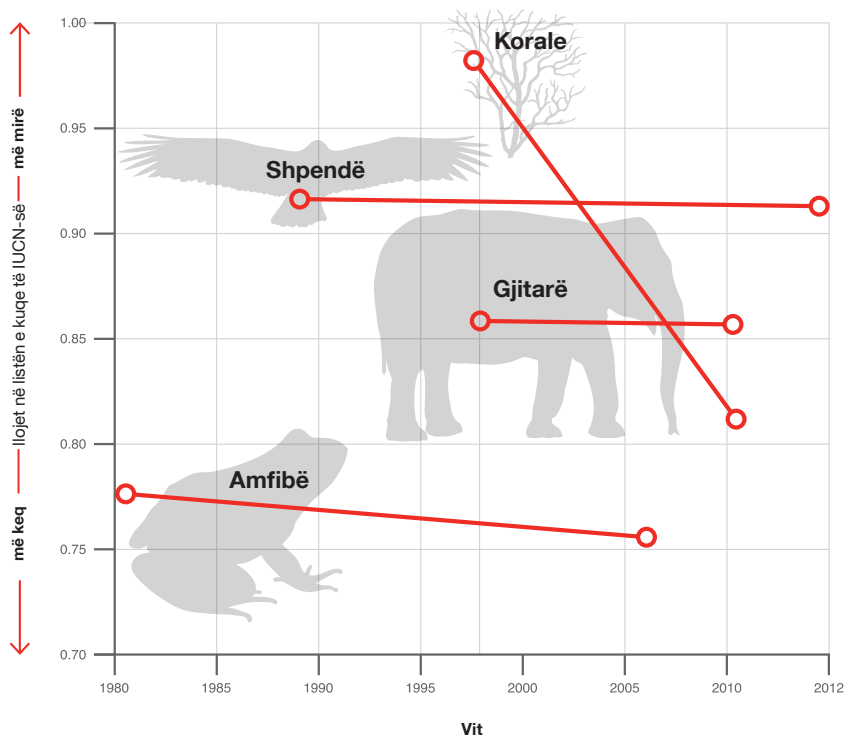
Shqiponja zverkverdhe (*Aquila heliaca*) i prekshëm*
Autorë të fotografive © Shutterstock / belizar

Rreth Listës së Kuqe të IUCN

Lista e Kuqe e IUCN është një përmbledhje e pasur e informacionit mbi kërcënimet, kërkesat ekologjike dhe habitatet e specieve; dhe për aktivitetet mbrojtëse që mund të merren për të zvogëluar ose parandaluar zhdukjet. Ajo bazohet në një sistem objektiv për vlerësimin e rrezikut të zhdukjes së një specie bazuar në kërcënimet e kaluara, të tashme dhe të parashikuara.

Vlerësimet e specieve kryhen duke ndjekur një proces të standardizuar duke përdorur kategoritë dhe kriteret rigoroze të kategorive të Listës së Kuqe të IUCN-së, duke siguruar standardet më të larta të dokumentacionit shkencor, menaxhimin e informacionit, rishikimin e ekspertëve dhe arsyetimin. Ekzistojnë tetë kategori të Listës së Kuqe të IUCN bazuar në kriteret e lidhura me prirjen, madhësinë dhe strukturën e popullsisë, si dhe gamën gjeografike. Speciet e listuara si të rrezikuara në mënyrë kritike, të rrezikuara ose të cenueshme janë të përshkuara kolektivisht si të kërcënuara.

Indeksi i Kuq i IUCN

Indeksi i Kuq i IUCN

Indeksi i Listës së Kuqe të IUCN (RLI) zbulon trendet në rrezikun e përgjithshëm të zhdukjes të specieve (llojeve) dhe siguron një tregues që përdoret nga qeveritë për të ndjekur progresin e tyre në arritjen e objektivave që reduktojnë humbjen e biodiversitetit. Indeksi i Listës së Kuqe është miratuar nga Kombet e Bashkuara si një nga treguesit për Objektivin Zhvillimor të Mijëvjeçarit 2030 për qëndrueshmërinë mjedisore. Është gjithashtu një mjet i dobishëm për vlerësimin e progresit drejt arritjes së Synimit 15 të Synimeve të Biodiversitetit Aichi.

RLI llogaritet nga ndryshimet e vërteta në kategoritë e listës së kuqe të IUCN-së të të gjitha llojeve (specieve) të vlerësuara në një takson me kalimin e kohës. Një vlerë RLI në rënie do të thotë që shkalla e pritur e zhdukjeve është në rritje (d.m.th. Shkalla e humbjes së biodiversitetit është në rritje). Një trend në rritje ose rritje e vlerës së RLI-së nënkupton se ka një rënie në normën e pritshme të ardhshme të zhdukjeve të specieve (d.m.th. Një reduktim në shkallën e humbjes së biodiversitetit).

Më shumë se 93,500 lloje janë vlerësuar në Listën e Kuqe të IUCN. Kjo shifër përfshin shumicën e llojeve të njohura të amfibëve; zogjve; gjitarëve; peshqve skalar; peshkut flutur; krokodilëve; gaforret e ujërave të ëmbla, peshqit me gjemba dhe karkaleca; gjimnospermët (përfshirë cikadet dhe konifertat); karavidhet; rizoforet; breshkat e detit; peshqit papagaj; koralet nënshkëmborë; kullotat nëndetare; gjarpërinjtë e detit; peshkaqenët; peshqit ton dhe peshqit e gjatë; peshku kocë; kaktus; manjola; kameleoni; dhe kërmijtë konik

Rezultatet janë shqetësuese me disa grupe të specieve që përballen me një kërcënim të rëndë të zhdukjes.

“Shërbimet dhe vlerat ekonomike që sigurojnë speciet janë të pazëvendësueshme dhe thelbësore për mirëqenien tonë. Përveç se nëse jetojmë brenda kufijve të caktuar nga natyra dhe menaxhojmë burimet tona natyrore në mënyrë të qëndrueshme, gjithnjë e më shumë lloje do të nxiten drejt zhdukjes. Nëse e injorojmë përgjegjësinë tonë, ne do të bëjmë kompromis për mbijetesën tonë.”

Dr Jane Smart
Drejtor, Programi Global për Lloje i IUCN

63% nga cikadat e rrezikuara

Encephalartos laevifolius – I rrezikuar kritik

41% nga amfibët e rrezikuara

Pseudophilautus tanu – I rrezikuar

33% e koraleve kreshtorë të rrezikuara

Acropora palmata – I rrezikuar kritik

40% nga halorët e rrezikuara

Neocallitropsis pancheri – I rrezikuar

25% nga gjitarët e rrezikuara

Tarsius tumpara – I rrezikuar kritik

13% shpezë të rrezikuara

Mergus octosetaceus – I rrezikuar kritik

Partneriteti i Listës së Kuqe i IUCN

Partneriteti i Listës së Kuqe i IUCN

Duke punuar së bashku për ruajtjen.

Lista e Kuqe e IUCN është prodhuar dhe menaxhuar nga Programi Global i Specieve i IUCN, Komisioni i Mbijetesës së Specieve (SSC) dhe Partneriteti i Listës së Kuqe i IUCN.

Partnerët e Listës së **Kuqe të IUCN**

janë: Arizona State University; BirdLife International; Botanic Gardens Conservation International; Conservation International; NatureServe; Royal Botanic Gardens, Kew; Sapienza University of Rome; Texas A&M University; dhe Zoological Society of London.

“Lista e Kuqe e IUCN na tregon se ku duhet të jemi të shqetësuar dhe nevojat urgjente ku duhet të bëjmë diçka për të parandaluar shkatërrimin e kësaj bote. Është një agjendë e madhe për punën e konservatorëve.”

Sir David Attenborough

Si përdoret Lista e Kuqe e IUCN?

Udhëzuesi i studimit shkencor

Gazetat shkencore e citojnë rregullisht Listën e Kuqe të IUCN në literaturën e rishikuar. Çdo vit, disa artikuj të rinj të mbrojtjes shqyrtojnë vlerat e Listës së Kuqe të IUCN dhe i referohen kontributit të saj të rëndësishëm në planifikimin e ruajtjes. Shkarkimet e të dhënave të Redit të IUCN nga faqja e internetit tregojnë se akademikët nga institucionet kërkimore në mbarë botën eksportojnë të dhënat e Listës së Kuqe të IUCN për qëllime kërkimore në baza ditore.

Informimi rreth politikave dhe konventave

Lista e Kuqe e IUCN përdoret për të informuar për vendimet e Marrëveshjeve Multilaterale të Mjedisit. Shpesh përdoret si udhërrëfyes për të rishikuar anekset e disa marrëveshjeve, siç është Konventa mbi Tregtinë Ndërkombëtare të Specieve të Rrezikuara (CITES) dhe Konventa për Speciet Migruese (CMS). Vlerësimet e **Listës së Kuqe të IUCN** të specieve të ujërave të ëmbla gjithashtu kanë kontribuar në punën e Konventës së Ramsarit në përzgjedhjen e vendeve që janë të rëndësishme për biodiversitetin e ujërave të ëmbla. **Lista e Kuqe e IUCN** do të kontribuojë në funksionin e Platformës Ndërqeveritare të Politikës Shkencore mbi Biodiversitetin dhe Shërbimet e Ekosistemit (IPBES) për të forcuar interfejsin e politikës shkencore mbi biodiversitetin dhe shërbimet e ekosistemit për të përmirësuar vendimarrjen.

Të dhënat e Listës së Kuqe të IUCN përdoren për të raportuar dhe për të matur progresin drejt Synimeve të Biodiversitetit të Aichi, të miratuara nga qeveritë në Konferencën e Palëve në Konventën për Diversitetin Biologjik (CBD), 2010 - në veçanti, Synimi 12: *Deri në vitin 2020 zhdukja e llojeve të njohura të kërcënuara është parandaluar dhe statusi i tyre i ruajtjes, veçanërisht i atyre më në rënie, është përmirësuar dhe është i qëndrueshëm.*

Qëllimi Strategjik i CBD-së

Synimet Aichi 2020

Lista e Kuqe e IUCN

A: Adresimi i shkaqeve themelore të humbjes së biodiversitetit duke integruar biodiversitetin në të gjithë qeverinë dhe shoqërinë.	1. Rritje e ndërgjegjësimit të opinionit.	✓	
	2. Njohja e vlerave të biodiversitetit.		
	3. Nxitjet e reformuara.	✓	
	4. Promovimi i prodhimit dhe konsumit të qëndrueshëm.	✓	
B: Ulja e presioneve të drejtpërdrejta mbi biodiversitetin dhe promovimi i përdorimit të qëndrueshëm.	5. Reduktimi i humbjes së habitatit.	✓	
	6. Drejt menaxhimit të qëndrueshëm të peshkimit.	✓	
	7. Menaxhimi i qëndrueshëm (bujqësia, akuakultura dhe pylltaria).		
	8. Zvogëlimi i ndotjes.	✓	
	9. Lufta kundër llojeve të huaja invazive.	✓	
	10. Minimizimi i presioneve mbi ekosistemet e ndjeshme të ndikuara nga ndryshimet klimatike ose acidifikimi i oqeanit.	✓	
	C: Përmirësimi i statusit të biodiversitetit duke mbrojtur ekosistemet, speciet dhe gjenet.	11. Rritja e zonave të mbrojtura.	
		12. Pengimi i zhdukjes.	✓
		13. Ruajtja e diversitetit gjenetik.	✓
D: Përmirësimi i përfitimeve për të gjithë nga shërbimet e biodiversitetit dhe ekosistemit.	14. Ekosistemet janë restauruar dhe mbrojtur.	✓	
	15. Deri në vitin 2020 është rritur qëndrueshmëria e ekosistemit.	✓	
	16. Në fuqi është Protokollin nga Nagoya mbi qasjen në burimet gjenetike dhe ndarja e drejtë dhe e barabartë e përfitimeve që rrjedhin nga shfrytëzimi i tyre.		
	E: Rritja e zbatimit përmes planifikimit me pjesëmarrje, menaxhimit të njohurive dhe ndërtimit të kapaciteteve.	17. Janë zhvilluar strategji kombëtare të biodiversitetit dhe plane veprimi.	✓
		18. Njohuria tradicionale respektohet dhe reflektohet në zbatimin e Konventës.	✓
19. Njohuritë dhe teknologjitë përmirësohen dhe shpërndahen.		✓	
	20. Rritja e burimeve financiare.		

Si përdoret Lista e Kuqe e IUCN?

Lista e Kuqe e IUCN tregon se ku duhet të ndërmerren veprime për të shpëtuar blloqet përbërëse të natyrës nga zhdukja. Ajo siguron një mënyrë të drejtpërdrejtë të faktorizimit të nevojave të biodiversitetit në proceset vendimmarrëse duke siguruar një pasuri të informatave të dobishme për llojet (speciet).

Ndikimi në shpërndarjen e burimeve

Fondi Global i Mjedisit (GEF) ka përfshirë informacione nga Lista Kuqe e IUCN-së në kuadrin e saj të shpërndarjes së burimeve që nga viti 2008. Fondacione të tjera dhe instrumente financimi, si Fondi i Partneritetit Kritik të Ekosistemit; SOS - Mbroni speciet tona; dhe Fondi i Ruajtjes së Specieve të Mohamed bin Zayed gjithashtu përdorin rezultatet e vlerësimeve të Listës së Kuqe të IUCN për të udhëhequr investimet e tyre në mbrojtje.

Informimi për planifikimin e mbrojtjes

Disa metodologji të planifikimit të ruajtjes përdorin Listën e Kuqe të IUCN për të identifikuar fushat e rëndësishme për mbrojtje, duke përfshirë: Zonat e rëndësishme të shpezëve; Zonat e rëndësishme të bimëve; dhe Aleancës për vendet me zero zhdukje. Për shembull, një nga kriteret që Aleanca për vendet me zero zhdukje që duhet të përmbushë është që ato të përmbajnë të paktën një specie të rrezikuar ose një specie të rrezikuar në mënyrë kritike, siç renditet në Listën e Kuqe të IUCN-it.

Përmirësimi i vendimmarrjes

Lista e Kuqe e IUCN-it mund të ndihmojë në vlerësimin e ndikimit në mjedis. Pasuria e informacionit mbi habitatet dhe kërcënimet ndaj specieve përdoret në planet e menaxhimit të biodiversitetit dhe planet e rehabilitimit të vendndodhjes. Kombinimi i analizave të planifikimit të ruajtjes me informacionin mbi kërcënimet nga Lista e Kuqe e IUCN poashtu ka rezultuar në partneritet me industrinë për të shqyrtuar mundësitë për të zvogëluar ndikimin negativ në biodiversitetin dhe për të promovuar prodhim më të qëndrueshëm. Iniciativat e industrisë petrokimike, minerare, agregate dhe financiare, si Ndikimi Neto Pozitiv (NPI) dhe Neto pa humbje, përfitojnë nga qasja në informacionet mbi shpërndarjen e specieve dhe statusin e tyre të ruajtjes.

Ndërgjegjësimi dhe Edukimi

Informacioni i ri nga Lista e Kuqe e IUCN-së gjeneron interes të madh në media duke rezultuar në qindra artikuj në internet, në gazeta, në televizion, radio dhe në revista me interes të veçantë; duke rritur ndërgjegjësimin publik për gjendjen e llojeve (specieve) dhe për çështjet më të mëdha ekologjike që i rrethojnë. Rrjetet Zoo, Akuariumi dhe Kopshti Botanik po mbështesin Listën e Kuqe të IUCN-së duke përfshirë statusin e Listës së Kuqe të IUCN-së në shenjat e tyre të informacioneve të llojeve. Gjithashtu, ueb-faqja e Listës së Kuqe të IUCN-së (www.iucnredlist.org) përdoret rregullisht nga edukatorët dhe studentët e të gjitha moshave.

Kujdesi shëndetësor

Informacioni i shpërndarjes së Listës së Kuqe të IUCN-it shpesh përdoret nga hulumtuesit në sektorin e shëndetësisë për të parë shpërndarjet e llojeve të cilat janë të njohura ose dyshohet se janë vektorë të sëmundjeve njerëzore dhe të kafshëve shtëpiake për të zhvilluar modele në parashikimet e ardhshme të sëmundjeve. Lista e Kuqe e IUCN-së gjithashtu ndihmon për të nxjerrë në pah ato bimë mjekësore që mbillen në mënyrë të paqëndrueshme për t'u siguruar që veprimet e duhura të ruajtjes të mund të zbatohen për të ruajtur këto lloje të bimëve.

Veprimi i Mbrojtjes

Veprimi i mbrojtjes jep rezultate. Shumë lloje në Listën e Kuqe të IUCN-it janë ruajtur nga zhdukja përmes programeve të ruajtjes të bazuara në shkencë. Këto janë disa shembuj të zgjedhur për të ilustruar gjerësinë e ndërhyrjeve të suksesshme që kanë ndodhur në mbarë botën.

Valerian
(*Centranthus trinervis*)

Kjo bimë barishtore është endemike në Korsikë (një ishull mesdhetar) dhe kërcënohet kryesisht nga veprimet e njerëzve, aktivitete rekreative si ngjitja në shkëmbinjtë dhe kullotja e dhive. Habitatit i kësaj specie tani është përfshirë në rrjetin Natura 2000 dhe menaxhohet në një mënyrë të tillë që favorizon ruajtjen e kësaj specie. Pajisjet e ngjitjes në shkëmbinjtë janë hequr, dhe The Conservatoire du Littoral bleu zonën ku kjo specie është e pranishme për të mbajtur popullatën të mbrojtur. Në vitin 2011 kjo bimë ishte zhvendosur nga bimë me rrezik kritik në bimë e rrezikuar.

Shqarthe shputëze
(*Mustela nigripes*)

Shqarthe me shputë të zeze u konsiderua i zhdukur nga natyra në vitin 1996. Një program i mbarështimit të llojeve të kapura i iniciuar në 1985 nga Ministria e Gjuetisë dhe Peshkimit në Wyoming në bashkëpunim me Shërbimin e Gjuetisë dhe Peshkimit të SHBA rezultoi me më shumë se 6,000 shqarthe me këmbë të zeza të lindur në kafaz. Shqarthe janë rifitur në shtetet perëndimore të SHBA-së dhe në Meksikë. Në vitin 2008 kjo specie u rivlerësua në Listën e Kuqe të IUCN si e rrezikuar. Mbrojtja e vazhdueshme është thelbësore për të vazhduar rimëkëmbjen e tyre.

Iguana e kaltërt Grand Cayman
(*Cyclura lewisi*)

E gjetur vetëm në Grand Cayman, kjo iguanë është kërcënuar rëndë nga speciet e paraqitura (si qentë e egër, macet dhe minjtë) dhe konvertimi i habitateve. Në fillim të viteve 1990, besohet se popullsia e egër ishte më pak se 25 individë. Programet e mbrojtjes, si p.sh. mbarështimi në kafaz, kanë rezultuar në çlirimin e mbi 600 kafshëve në tre zona të mbrojtura, ku kontrollohet grabitqarët e egër. Përdërisa ende rënditet si specie me rrezik kritik, e ardhmja duket inkurajuese për shkak të punës së gjerë të ruajtjes.

Brumbulli a Saproxylic (*Cucujus cinnaberinus*)

Ky brumbull gjendet në pjesën më të madhe të Evropës. Kërcënimet kryesore janë degradimi ose humbja e cilësisë së habitatit; dhe fragmentimi dhe rritja e izolimit të popullsisë të bletëve. Ai është renditur në Shtojcën II të Konventës së Bernës dhe Shtojcën II dhe IV të Direktivës së Habiteteve të BE-së dhe është i mbrojtur me ligj në shumë vende. Me mbrojtje më të mirë të habitateve të tij, ky brumbull po zgjeron përhapjen e tij në Evropën Qendrore, edhe pse ende është në rënie në zonat përreth. Në vitin 2010 u rendit nga specie e rrezikuar në specie afër rrezikimit.

Ibisi shkëmbor aziatik (*Nipponia nippon*)

Ibisi shkëmbor aziatik historikisht ka qenë i vendosur në Lindjen e Largët Ruse, Japoni dhe Kinë. Numri i specieve me shpejtësi u zvogëluar nga fundi i shekullit të 19-të për shkak të degradimit të habitatit për të krijuar fole dhe për t'u ushqyer, rritjes së gjuetisë dhe përdorimit të mjeteve agrokimike në fushat e orizit që shkaktoi reduktime e kësaj specie. Që nga vitet e 80-ta janë miratuar rregulla për të ndaluar prerjet, përdorimin e mjeteve agrokimike në fushat e orizit dhe përdorimin e armëve të zjarrit për gjueti. Përmë në të cilat ka fole të ndërtuara gjithashtu janë shpallur pronë shtetërore dhe janë të mbrojtura. Janë miratuar dhe inicuar programet e riprodhimit dhe shpendët linden me sukses. Në vitin 2000, kjo specie në listë u rendit nga me rrezik kritik në specie e rrezikuar.

Freskori Australian (*Prototroctes maraena*)

Autoktonë në Australi, këta peshq kanë nevojë për të migruar në dhe nga deti për të përfunduar ciklin e tyre të jetës. Ndërtimi i barrierave të tilla si digat dhe gërmadhat, rënia e cilësisë së ujit dhe konkurrenca nga futja e troftës kafe kanë pasur një ndikim të madh në popullatat në disa sisteme lumore. Tani me fokusin e një sërë masash konservuese, popullsia ka filluar të rimëkëmbet, dhe në vitin 2009 kjo specie u rendit nga e rrezikuar në specie afër rrezikimit.

Listat e Kuqe Kombëtare

Lista e Kuqe e IUCN e Specieve të Kërcënuara™ është inventari më autoritar i statusit mbarëbotëror të ruajtjes së llojeve. Megjithatë, politika e ruajtjes së specieve zakonisht zhvillohet në nivel kombëtar. Meqenëse rreziku i zhdukjes së specieve shpesh nuk është uniform në të gjithë spektrin e tyre global, zhvillimi i Listës së Kuqe për të vlerësuar rrezikun e zhdukjes në shkallë kombëtare ofron informata shtesë që janë drejtpërdrejt të zbatueshme në politikën kombëtare të ruajtjes. Për shembull, Listat e Kuqe Kombëtare mund të përdoret për të informuar listat e llojeve të mbrojtura në nivel kombëtar, ose prania e specieve të kërcënuara në një vend mund të përdoret për të mbrojtur habitatet dhe ekosistemet.

Me pak fjalë, Listat e Kuqe Kombëtare mund të ndihmojnë vendet me:

Përcaktimin e statusit dhe tendencave të ruajtjes së llojeve apo specieve

Identifikimin e llojeve ose ekosistemeve nën kërcënimin më të madh

Informata për planifikimin e ruajtjes dhe përcaktimin e prioriteteve për speciet dhe zonat

Integrimin e vlerave të biodiversitetit në proceset e zhvillimit dhe planifikimit

Raportimin e konventave ndërkombëtare dhe direktivave të BE-së

Ngritjen e vetëdijes për llojet e kërcënuara

Theksimin e mangësive të rëndësishme në njohjen dhe kuptimin e ekologjisë dhe ruajtjes së llojeve

Forca e Listës së Kuqe Kombëtare qëndron në sigurimin e vendeve me një metodë të qartë dhe të përsëritshme për mbledhjen e këtyre informacioneve dhe përdorimin e tyre për të gjetur zgjidhje për kërcënimet e tyre të veçanta të biodiversitetit.

Faqja e internetit www.nationalredlist.org ofron një pasqyrë të procesit të listës së kuqe kombëtare dhe listave ekzistuese kombëtare të kuqe në të gjitha vendet anëmbanë botës.

Listat e Kuqe në Republikën e Maqedonisë së Veriut

Në Republikën e Maqedonisë së Veriut jetojnë më shumë se 22.500 specie të kërpudhave, bimëve dhe kafshëve të njohura. Rreziku i zhdukjes për mbi 1,100 prej tyre është vlerësuar në shkallë globale, duke rezultuar në 110 lloje të listuara si të kërcënuara në Listën e Kuqe të IUCN. Megjithatë, shumë lloje përballen me një rrezik më të lartë të zhdukjes brenda Republikës së Maqedonisë së Veriut sesa në nivel global. Për shembull, zambaku i verdhë (*Nuphar lutea*) është renditur globalisht si “Pak shqetësues”, por konsiderohet të jetë nën kërcënim brenda Republikës së Maqedonisë së Veriut. Për fat të keq, një vlerësim i Listës së Kuqe kombëtare për këtë specie ende nuk është në dispozicion.

Mbi 1,000 lloje (dhe potencialisht shumë më tepër) në Republikën e Maqedonisë së Veriut janë endemike për vendin: popullata e tyre në mbarë botën banon vetëm në Republikën e Maqedonisë së Veriut. Kjo do të thotë se vendi ka përgjegjësi globale për të ndjekur statusin e ruajtjes së këtyre llojeve dhe për të parandaluar zhdukjen e tyre. Në fakt, vlerësimet e Listës së Kuqe kombëtare për speciet (llojet) e tilla janë njëkohësisht vlerësimet e tyre globale.

Prëqebulli ballkanik, Lynx lynx balcanicus. Kritiksht i rrezikuar
Autore të fotografive © Shutterstock / animalphotography

Ligji për mbrojtjen e natyrës në Republikën e Maqedonisë së Veriut përshkruan zhvillimin e listave të kuqe kombëtare duke përdorur kategoritë dhe kriteret e listës së kuqe të IUCN-it. Megjithëse deri më tani janë hartuar disa Lista Kombëtare të Kuqe (p.sh. karkaleca, flutura dhe kërpudha), rreziku i zhdukjes së shumicës së specieve në Republikën e Maqedonisë së Veriut nuk është vlerësuar.

A close-up photograph of a plant stem, likely a species of Verbena, showing several green, fuzzy, tubular flower buds and some open yellow flowers. The stem is covered in fine, white, hair-like structures. The background is a soft, out-of-focus green.

Listat e Kuqe tregojnë vetëm rrezikun e zhdukjes dhe nuk transmetohen direkt në listat prioritare të ruajtjes së llojeve. Ndërsa rreziku i zhdukjes është një faktor shumë i rëndësishëm në përzgjedhjen e llojeve prioritare kombëtare, gjithashtu duhet të merren parasysh angazhimet ndërkombëtare, si dhe faktorët biologjikë, kulturorë dhe ekonomikë. Në Republikën e Maqedonisë së Veriut, prioritetet dhe masat e ruajtjes së specieve përcaktohen kryesisht nga **'Listat e llojeve të egra të mbrojtura dhe rreptësisht të mbrojtura'** - një rregullore e parashikuar me Ligjin për mbrojtjen e natyrës, si dhe strategjia Nacionale për Biodiversitetin Biologjik me Planin e Veprimit (2018-2023) dhe strategjia Nacionale për ruajtjen e natyrës me Planin e Veprimit (2017-2027).

Caj malis "Silentis sarrander" Afër meçkimit*
Autorë të fotografive © Shutterstock / Hriana

Për shkak se statusi kombëtar i ruajtjes së shumicës së llojeve nuk është vlerësuar, në këto lista llojet aktualisht përzgjidhen duke marrë parasysh vlerësimet e tyre të Listës së Kuqe globale dhe rajonale, si dhe rëndësinë e tyre për konventat ndërkombëtare dhe direktivat e BE-së. Listat e Kuqe Kombëtare do të mundësojnë përditësimin e këtyre listave të specieve në bazë të vlerësimeve të rrezikut të zhdukjes në nivel kombëtar.

Për më shumë informacion, ju lutemi kontaktoni

www.nationalredlist.org

iucnredlist@iucn.org

www.iucnredlist.org

Llojet në Listën e Kuqe të IUCN-së – Autorë të fotografive

Encephalartos laevifolius – © SANBI

Pseudophilautus tanu – © Miliivoje Kravac - Department of Biology and Ecology UNS

Acropora palmata – © Jan Paul Zegarra/USFWS Southeast

Neocallitropsis pancheri – © Mickael T Wikimedia Commons

Tarsius tumpara – © Geoff Deehan

Mergus octosetaceus – © Adriano Gambarini

Faqja 1 e hartës për aksion për mbrojtje – Autorë të fotografive

Centranthus trinervis – © Antonie van den Bos for www.aycronto.com

Cucujus cinnaberinus – © Goux Nicolas and Brustel Hervé

Nipponia nippon – © Andy Li, CC 2.0, NoDerivs

Mustela nigripes – © Michael Lockhart, USFWS, CC 2.0

Cyclura lewisi – © Peter J. Markham, Loretto, MN, CC 2.0, sharealike

Prototroctes maraena – © Gary Backhouse, DSE, Arthur Rylah Institute, CC 2.5

Dizajni: UnitGraphics.com (faqet 1-7, 20-25, 27-28)

PlanningUnit.co.uk (faqet 8-19, 26)

Kjo broshurë është prodhuar në kuadër të projektit të financuar nga GEF-i Arritja e ruajtjes së biodiversitetit përmes krijimit dhe menaxhimit efektiv të zonave të mbrojtura dhe integrimi i Biodiversitetit në planifikimin e përdorimit të tokës që realizohet nga OKB-ja në partneritet me Ministrinë e Mjedisit dhe të Planifikimit Hapësinor. Broshura bazohet në broshurën origjinale globale të IUCN-it për Listën e Kuqe. Ajo është përshtatur me numrat e përditësuar dhe janë shtuar informacione specifike që kanë të bëjnë me Republikën e Maqedonisë së Veriut (nga 'Listat e Kuqe Kombëtare' e tutje).

Përcaktimi i subjekteve gjeografike në këtë broshurë dhe paraqitja e materialit nuk nënkupton shprehjen e çfarëdo opinionit nga ana e IUCN-së ose organizatave të tjera pjesëmarrëse në lidhje me statusin ligjor të cillido qoftë vendi, territori apo zone, apo autoriteteve të tij, apo në lidhje me caktimin e kufijve apo vijave kufitare të tij.

*IUCN Red List of Threatened Species™ (2018-1)

Arritja e ruajtjes së biodiversitetit përmes krijimit dhe menaxhimit efektiv të zonave të mbrojtura dhe integrimi i biodiversitetit në planifikimin e përdorimit të tokës

UN Environment

Vienna Programme Office
Secretariat of the Carpathian
Convention

Vienna International Centre
PO Box 500
A 1400 Austria
T + 43 1 26060 5796
unenvironment@unvienna.org
www.unep.org

IUCN

Regional Office for Eastern
Europe and Central Asia
Dr. Ivana Ribara 91
11073 Belgrade, Serbia
T +381 11 2272 411
ecaro@iucn.org
www.iucn.org/ecaro

Bretkoca e pemëve (fryla arborea) Më pak i rrezikuar*
Autorë të fotografive © Shutterstock / Edvard Mizesel

© IUCN 2019

